

УДК: 376.36

ПРОФИЛАКТИКА ДИСГРАФИИ У ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ВОЗРАСТА С ОБЩИМ НЕДОРАЗВИТИЕМ РЕЧИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЗРИТЕЛЬНЫХ СИМВОЛОВ

Шишкина Н.В.

У статті представлено досвід роботи вчителя-логопеда Н.В.Шишкиної по темі: "Використання зорових символів мовних звуків і букв в логопедичній роботі, як рання профілактика виникнення порушень письмової мови у старших дошкільників з загальним недорозвиненням мовлення".

Автором розглядається робота з дітьми на різних етапах формування письмової мови.

В статті представлено опыт работы учителя-логопеда Н.В.Шишкиной по теме: «Использование зрительных символов речевых звуков и букв в логопедической работе, как ранняя профилактика возникновения нарушений письменной речи у старших дошкольников с общим недоразвитием речи».

Автором рассматривается работа с детьми на различных этапах формирования письменной речи.

In this article you can see work N.V.Shishkina's work (the teacher-logopedist) the article: "The use of visual symbols of speech sounds and letters work as early prevention of the occurrence of violations of written speech of the senior preschool children with general immaturity of speech".

The author considers work with children at various stages of formation of the written speech.

Итак, ребенок достигает школьного возраста. Независимо от того, насколько он был готов к этому дню, и независимо от того, с каким энтузиазмом и нетерпением он ждал его, школьная реальность часто разочаровывает ребенка и его родителей. Первоклассник не хочет писать, он явно не в ладах с русским языком. Иногда он неплохо справляется с математикой или другими предметами, но при этом оказывается в тупике при решении самых простых житейских задач. Количество дополнительных часов занятий не дает никаких существенных результатов, родители начинают искать специалистов и чаще всего попадают к логопеду. Самую многочисленную группу от числа школьников с общим недоразвитием речи составляют дети с нарушением письменной речи. Дисграфия, ведущая к школьной неуспеваемости, чаще всего является следствием психической недостаточности, сенсорных нарушений, нарушений речи. Поэтому вопросы профилактики дисграфии необходимо рассматривать как с точки зрения психологов и физиологов, так и с позиции коррекционных педагогов.

Дошкольный возраст считают самым благоприятным для закладывания основ правильного письма и профилактики нарушений письменной речи. Для того чтобы сформировать основы письма у детей, необходимо создать определенные условия. Умение грамотно писать не приходит само по себе, оно приобретается ценой усилий, затраченных на обучение. Кроме того, специфика работы в группах компенсирующей направленности для детей с нарушениями речи такова, что учебный материал требует многократного повторения и закрепления. С этой целью использование зрительных символов в логопедической работе наиболее актуальный, доступный и надежный вариант восприятия и закрепления полученных знаний.

На что следует обратить внимание, занимаясь профилактикой. Для детей с общим недоразвитием речи характерны трудности в восприятии пространства: они путают «право-лево», «низ-верх», допускают ошибки в понимании и употреблении предлогов. Вербализация понятий осуществляется с трудом. Несформированность зрительного гнозиса мешает усвоению графических символов букв.

Для устранения данных проблем в течение ряда лет нами была апробирована система работы по предупреждению возникновения дисграфии у старших дошкольников с общим недоразвитием речи с применением зрительных символов.

Методика профилактики дисграфии должна строиться на основе принципов деятельности подхода (активности, самостоятельности, комплексности), дифференцированного подхода, учета особенностей развития высших психических функций. Профилактика дисграфии у дошкольников с общим недоразвитием речи заключается в формировании мотивационной, интеллектуальной и операционной готовности ребенка к обучению письму. Учитывая, что в дошкольном возрасте ведущим видом деятельности является игра, то формирование любых зрительных образов и представлений должно происходить через игру. С помощью зрительных символов совершенствуется навык языкового анализа и синтеза. Параллельно ведется работа по обогащению словарного запаса, развитию лексико-грамматических категории речи, формированию планирующей монологической связной речи. Развиваются психические процессы: восприятие, мышление, память, воображение.

Реализация письменной речи проходит несколько этапов. На **сенсорно-акустическом этапе** осуществляется процесс звукоразличения, что создает основу для операции акустического и кинестетического анализа звука. Ребенок выделяет устойчивую фонему и артикулему. На практике для запоминания гласных

звуків нами використовується голосове пропеваєння з використанням символу артикулеми, для запам'ясування та виділення согласних – карточку артикулеми з образом виникнення звуку, розрізнення фонем по участю голосу (звонкий-глухий). Далі в процесі навчання встановлюється послідовність фонем в слові (розрізнення твердих та м'яких слогов), використовуються кольорові та зрительні схеми, альтернативний матеріал цікавий дітям – різноманітні кришечки, прищепки, формочки (традиційно гласний звук – червоний колір, согласний твердий звук – синій колір, согласний м'який звук – зелений колір).

На **оптико-моторному етапі** відбувається процес перешифрування звукового символу в буквенний (використання зрительного символу стилізованої букви) та моторний переклад образу букви в графему, відповідну написанню кожної окремої букви (використання «м'яких», «колючих», об'ємних букв, спільна діяльність дітей та батьків по створенню особливих букв-образів)

Таким чином, використання зрительних символів в поєднанні з іншими дидактичними можливостями дозволяє:

1. Закріплювати навчальний матеріал по висхідному шляху (від простого до складного): сприйняття артикуляторного символу звуку - кольорове позначення звуку з диференціацією гласний-согласний, твердий - м'який, звонкий - глухий – сприйняття образу букви через ігрову ситуацію-картинку. Обезличування слова схемою. Створення графічної схеми речення.

2. Активізувати мисльотворну діяльність дітей.

3. Освоїти прийоми самоконтролю, орієнтуючись на привабливі образи-символи.

4. Розвивати зрительно-слухомоторну координацію

5. Зняти негативізм від багаторазового повторення завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.

1. Климентьева О.Л. Підготовка дітей до навчання грамоті та профілактика порушень письма. - Дитинство-прес. , 2010.

2. Узорова О.В., Нефедова Е.А. Ігри з пальчиками.

3. Львов М.Р. Деякі особливості мови дітей, поступаючих в перший клас.- Початкова школа. – 1972. - № 8.

4. Филичева Т.Б., Чиркіна Г.В. Програма корекційного навчання старших дошкільників з загальним недорозвитком мови. – М. 2000.

5. Каше Г.А. Підготовка до школи дітей з недоліками мови.- М., 1985.

6. Полянська Т.Б. Використання методу мнемотехніки в навчанні розповіді дітям дошкільного віку. СПб.- 2010.

SPEECH COMPREHENSION OF CHILDREN WITH SPEECH IMPAIRMENTS IN PSYCHOLINGUISTIC ASPECT

Шулекіна Ю.А.

У статті розглянуто специфіку смислового сприйняття мовлення дітей з мовленнєвими порушеннями. Показано, що проблеми розуміння мовлення на різних рівнях у таких дітей обумовлені особливостями їх мовленнєвого та когнітивного розвитку. У зв'язку з цим обґрунтований психолінгвістичний підхід до діагностики та корекції труднощів розуміння мовлення в умовах мовленнєвого порушення. Автором розкрито зміст спеціальних вправ, які можуть бути використані в логопедичній роботі для розвитку семантичних операцій.

В статті розглянуто специфіку смислового сприйняття мови дітей з мовленнєвими порушеннями. Показано, що проблеми розуміння мови на різних рівнях у таких дітей обумовлені особливостями їх мовленнєвого та когнітивного розвитку. У зв'язку з цим обґрунтований психолінгвістичний підхід до діагностики та корекції труднощів розуміння мови в умовах мовленнєвого порушення. Автором розкрито зміст спеціальних вправ, які можуть бути використані в логопедичній роботі для розвитку семантичних операцій.

The issue centers on specific characteristics of speech comprehension of children with speech impairments. The problems of speech comprehension in different levels, which are caused the disbalance in development of decoding and cognitive components of speech comprehension, are presented. The importance of psycholinguistic aspect of diagnostic and correction of speech comprehension is substantiated as a perspective research trend. The author presents the content of special exercises which can be used in speech therapist's work for developing semantic operations.

Ключові слова: смислове сприйняття мовлення, стратегії смислового сприйняття мовлення, діти з мовленнєвими порушеннями, загальне недорозвитання мовлення, спеціальна підтримка, логопед, психолінгвістичний аспект